

BILTEN O RADU ŽENSKOG PROSTORA U 2013. GODINI

KAMPANJA MESEC ROMSKOG ŽENSKOG AKTIVIZMA

Kampanja Mesec romskog ženskog aktivizma je redovna godišnja aktivnost, koju Ženski prostor sprovodi u saradnji sa romskim ženskim organizacijama i inicijativama okupljenim u Romsku žensku mrežu, a koja ima za cilj skretanje pažnje javnosti na položaj Romkinja u Srbiji i ukazivanje na značaj romskog ženskog aktivizma. Ovo je bila četvrta kampanja po redu, realizovana od 8. marta, Međunarodnog dana žena, do 8. aprila, Međunarodnog dana Roma i Romkinja. Početak i kraj kampanje predstavljaju dva važna datuma za Romkinje. U tom periodu, takođe, posebno mesto zauzima i 21.mart, Međunarodni dan borbe protiv rasizma, koji se u ovoj, kao i u dosadašnjim kampanjama, posebno obeležava. Podršku kampanji, osim romskih ženskih organizacija i inicijativa koje učestvuju u sprovođenju brojnih aktivnosti, daju i ženske i romske organizacije, umetničke trupe, pojedinke i pojedinci, itd.

U 2013. godini je kampanja svečano otvorena uoči Dana žena, 7. marta u galeriji Progres u Beogradu. Kao i svake godine, aktivistkinje Romske ženske mreže su učestvovala i u Uličnom maršu u Beogradu, 8. marta, u organizaciji Mreže Žena u crnom.

Ove godine u okviru kampanje aktivistkinje Romske ženske mreže su organizovale susrete Romkinja i predstavnica/ka lokalnih vlasti, ustanova i institucija. Susreti sa radnim naslovom *Na kafi kod...* odvijali su se u domovima žena širom Srbije (Beograd, Novi Bečej, Pirot, Vlasotince, Alibunar, Lebane, Pančevo, Prokuplje, Leskovac, Novi Sad, Dimitrovgrad, Smederevska Palanka, Zrenjanin, Bela Palanka, Niš, Sombor, Bujanovac, Vranje, Deronje, Lazarevac, Kragujevac i Aleksinac). Namera nam je bila da socijalni radnici/e, doktori/ke, predsednici/e i predstavnici/ce opština, novinari/ke i drugi upoznaju žene koje im se obraćaju, u svom bogatstvu njihovih identiteta, i to tamo gde one žive, umesto u kancelarijama i salama, i da zajedno nađu rešenja za probleme sa kojima se Romkinje svakodnevno susreću. Žene koje su otvorile vrata svojih domova, pokazale su da su studetkinje, majke/samohrane majke, radnice, nezaposlene žene, korisnice socijalne pomoći, žene

povratnice po sporazumu o readmisiji, one koje se svaki dan bore za svoja prava, ali i za opstanak sebe i svoje porodice. U mesec dana, koliko je trajala kampanja, preko trista osoba, neformalno, uz kafu, razgovaralo je o veoma različitim temama - od zapošljavanja, zdravlja, socijalne pomoći, obrazovanja, braka, readmisije i deportacije, romskog ženskog aktivizma i Romske ženske mreže do izrade i implementacije lokalnih akcionih planova i mogućnostima međusobne saradnje.

Pored toga, ove godine je performans *Sve ono što sam ja* izveden u još tri opštine. Povodom 21. marta, Međunarodnog dana borbe protiv rasne diskriminacije, u saradnji sa Udruženjem Roma Novi Bečej u Novom Bečeju, i 6. aprila povodom Međunarodnog dana Roma i Romkinja u Pirotu i Prokuplju..

Treći put za redom, 4. aprila 2013. godine, u domu Narodne Skupštine organizovana je i specijalna sednica Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne Skupštine Republike Srbije na temu Položaj Romkinja u Srbiji. Aktivistkinje Romske ženske mreže su upoznale novi saziv Odbora, predstavile Romsku žensku mrežu i upoznale ih sa radom Mreže u proteklih godinu dana.

U toku prethodnih godina, uspele smo da, od početnih 0 pozitivnih medijskih izveštaja o Romkinjama, u periodu od 8. marta do 8. aprila kada se kampanja i realizuje, broj afirmativnih i nestereotipnih medijskih izveštavanja naraste od 1,3; preko 1,5; do 2 izveštaja dnevno, svakoga dana u 2012. godini. Ove godine broj medijskih izveštaja iznosi 1,7 izveštaja dnevno, što govori da je u 2013. godini, uprkos gašenju onih medija i programa koji su otvoreni za društvene teme, bilo moguće zadržati medijsku pažnju.

FEMINISTIČKA LETNJA ŠKOLA

Petu Feminističku letnju školu Ženski prostor je organizovao na Divčibarama u periodu od 23. do 28. jula 2013. Škola ima za cilj osnaživanje mladih žena i njihovo upoznavanje sa brojnim temama feminističkog pokreta.

Najbrojnija do sada, sa preko šezdeset polaznica, volonterki, facilitatorki i organizatorki, ova škola nam je omogućila da se zajednički bavimo temama: patrijarhat u našim životima i mogući otpori, kratka istorija feminističkog pokreta, feministički pristup nasilju, lična feministička pitanja o diskriminaciji nad ženama, emotivna pismenost, neoliberalni kapitalizam, politike identiteta i/ili politike solidarnosti, praktični feminizam kroz radionice osnaživanja tela i glasa, izrade političkih poruka na šablonima, imale smo priliku da napravimo strip-prikaze tema za koje smatramo da su važne. Ove godine smo se osvrnule i na predstavu žene u umetnosti, a jedna od novih tema je obrađena je povezanost veganstva i feminizma. Dve važne teme u feminističkom pokretu kod nas - Egzistencija žena drugačije seksualne orijentacije od heteroseksualne i Položaj Romkinja su i ove godine izazvale veliku pažnju učesnica. Naročito zanimljiva diskusija se odnosila na ukrajinsku grupu Femen, koju su pažljivo pripremile i izvele volonterke Feminističke letnje škole.

Kao i prethodnih godina, Feministička letnja škola izaziva veliko interesovanje i još jednom potvrđuje da su ovakve aktivnosti veoma potrebne i od neprocenljive važnosti za osnaživanje individualnih žena, ali i samog feminističkog pokreta u Srbiji.

ANTIFAŠISTIČKI PROGRAM

Veliki deo aktivnosti Ženskog prostora deo je antifašističkog programa. Pored akcija u kojima Ženski prostor učestvuje kao deo Antifašističkog kolektiva Niša, i ove godine, u okviru svog edukativnog programa, Ženski prostor je organizovao Antifašističke studije.

Antifašističke studije 2013

Alternativni kurs Antifašističke studije nastavile smo i u 2013. godini zbog mogućnosti širenja informacija i znanja o istoriji antifašizma na našim prostorima, razlikama u pogledima na antifašističko nasleđe Srbije i opasnosti od aktuelnog istorijskog revizionizma, o pitanju levice u Srbiji, odnosu levice i feminizama, oblicima anarhizma, itd.

Događaji, predavanja i projekcije filmova koji su održani u okviru Antifašističkih studija tokom ove godine su:

- *Ženski rad u socijalizmu, položaj radnica danas*, predavačica prof. Gordana Stojaković
- *Šovinizam i rasizam u okviru etablirane kulture i politike*, predavač prof. dr Đokica Jovanović
- *Šta se dešava danas u Turskoj i da li tako nešto možemo očekivati i u Srbiji*, predavač Matija Medenica, studentski i antifašistički aktivista
- *Mehanizmi nacističke propagande nekad i sad*, uvodničar prof. dr Đokica Jovanović i pokretač inicijative za osnivanje Antifašističkog fronta Srbije Aleksandar Kraus
- *Institucija i sloboda*, facilitatorka Lepa Mlađenović, aktivistkinja
- *Promocija publikacije Rod i levice 2*, učesnice Lidija Vasiljević, Magda Janjić, Tanja Marković i Aleksandra Žikić, aktivistkinje ženskog pokreta
- *Kultura sećanja i revizionizam na primeru Italije: Dan oslobođenja i Dan sećanja na italijanske žrtve iz Istre i Dalmacije*, predavač dr Milovan Pissarri, istoričar i aktivista

Antifašističke akcije

Ove godine smo nezavisno ili u saradnji sa Antifašističkim kolektivom grada Niša, koji čine aktivistkinje i aktivisti organizacija civilnog društva: Odbor za ljudska prava, Centar lokalne demokratije – LDA, Centar za razvoj civilnih resursa i Centar za devojke, organizovale niz aktivnosti kojima smo obeležile važne međunarodne datume vezane za antifašističku borbu u svetu i kod nas.

- *Obeležavanje 21. marta, Međunarodnog dana borbe protiv rasizma* - Ženski prostor je u okviru svoje Kampanje Mesec romskog ženskog aktivizma, a povodom obeležavanja ovog datuma, organizovao izvođenje uličnog performansa *Sve ono što sam ja* u Novom Bečeju. Sa ostalim članicama Antifašističkog kolektiva u Nišu ovaj datum obeležile smo uličnom akcijom podele štampanog materijala u cilju skretanja pažnje javnosti na važnost sećanja na ovaj datum.
- *Obeležavanje 8. aprila, Međunarodnog dana Roma i Romkinja*, uličnim performansom *Sve ono što sam ja* u Pirotu i Prokuplju
- *Obeležavanje 9. maja, Dana pobede nad fašizmom*, organizovanjem i učešćem na pres konferenciji sa ostalim članicama Antifašističkog kolektiva i postavljanjem dva banera koji su podsetili građane i građanke Niša na ovaj bitan datum.
- *Obeležavanje 17. maja, Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije*, deljenjem promotivnih materijala i puštanjem balona duginih boja na centralnom gradskom trgu.
- *Obeležavanje 27. juna, Međunarodnog dana ponosa LGBT osoba* organizovanjem pres za štampu na kojoj je bio prisutan i predstavnik MUP-a inspektor Baratislav Timotijević, koji je u ime ove institucije izjavio da LGBT osobe u Nišu imaju ista prava i isti tretman kao i svi ostali građani Niša.
- *Obeležavanje 9. novembra Međunarodnog dana borbe protiv fašizma* javnim časom *Ženska antifašistička istorija Niša*.

ŠKOLA SEĆANJA – STICANJE ZNANJA O GENOCIDU NAD ROMIMA/KINJAMA I KAKO SE BORITI PROTIV ANTICIGANIZMA

U okviru dvogodišnjeg projekta koji zajedno izvide Ženski prostor (Niš), Forum za primenjenu istoriju (Beograd) i Roma Center (Göttingen), u 2013. godini je u Nišu od 27. do 29. septembra održana konferencija Škola sećanja, namenjena zaposlenima u medijima, nastavnicima/cama istorije, asistentima/injama u nastavi, aktivistima/kinjama organizacija civilnog društva i političkih partija, sa ciljem sticanja novih i podele dosadašnjih podataka o stradanju Roma i Romkinja u Srbiji u toku Drugog svetskog rata, ali i činjenica iz kontinuiteta stradanja i diskriminacije i nakon rata kako na ovim prostorima tako i na prostoru čitave Evrope. Konferenciji je prisustvovalo pedeset učesnika/ca, dok je interesovanje za prisustvo bilo mnogo veće.

Kroz Školu sećanja, prisutne su vodili istoričari Igor Mitić, dr Milovan Pisarri i prof. dr Đokica Jovanović, sociolog kulture, koji su predstavili istoriju i izneli istorijske činjenice o stradanju romskog naroda; zatim, istoričarke i autorke programa o učenju o Holokaustu, Vesna Lučić i Sanja Ristić; kao i Ivan Radenković, teoretičar i aktivista, Kenan Emini, internacionalni aktivista za prava Roma, a koji su govorili o savremenom stradanju i diskriminaciji. Predstavljeni su dokumenti sistemskog genocida nad Romima tokom Drugog svetskog rata na širem prostoru Evrope, kao i prostoru Ex-Yu. Osim izlaganja, održana je i projekcija dokumentarnih filmova *Pogrešna reč - odšteta Romima i Sintijima u Nemačkoj* i *Ovaj život poklonjen mi je*, koji su se bavili ličnim pričama Roma i Romkinja koji su preživeli Holokaust.

Podsećanja na istorijske događaje su u velikoj su meri podstakla prisutne na razmišljanja o mehanizmima koje trenutne vlasti koriste u odnosu prema Romima i Romkinjama, kao i o duboko ukorenjenim stereotipima i predrasudama prema romskom narodu. Zaključci radnih grupa se odnose na potrebe i planiranje budućih aktivnosti na reformi školskih planova i programa; zatim na ukazivanje na potrebe za jačanjem odgovornosti medija i uloge političkih partija u plasiranju važnih edukativnih informacija; na potrebu za ukazivanjem na sistemsku diskriminaciju, kao i potrebu sagledavanja načina povezivanja i stvaranja partnerstva između javnog sektora, medija i organizacija civilnog društva.

PODRŠKA LGBTTIQ AKTIVIZMU U NIŠU I OSNAŽIVANJE ŽENA DRUGAČIJE SEKSUALNE ORIJENTACIJE OD HETEROSEKSUALNE

Organizovanje LGBTTIQ događaja u Nišu

Usled nedostatka javnih mesta za okupljanje LGBTTIQ osoba i poštovanja prava na slobodu kretanja i izražavanja za sve, aktivistkinje Ženskog prostora su u toku 2013. organizovale 5 dešavanja, odnosno žurki, koje je posetilo oko 300 osoba, sa teritorije južne Srbije, bez obzira na seksualnu i rodnu orijentaciju. Ove aktivnosti su realizovale volonterke Ženskog prostora uz podršku tima i resursa organizacije. Imajući u vidu popularnost i potrebu za ovakvim događajima, volonterke nastavljaju samostalno sa organizacijom i izvođenjem LGBTTIQ aktivnosti i u narednoj godini.

Istraživanje o egzistenciji Romkinja lezbejki u Srbiji

Ovo istraživanje je sprovedeno na teritoriji Republike Srbije u okviru poziva Evropskog romskog centra za ljudska prava, Budimpešta, za istraživačke radove na temu rodne ravnopravnosti. Od novembra 2012. do aprila 2013. godine su objavljeni intervjui sa Romkinjama lezbejkama, aktivistima/kinjama LGBT, romskih i ženskih organizacija, kao i romskih ženskih i romskih LGBT organizacija i inicijativa u Beogradu, Novom Bečeju i Nišu. Namera teksta o egzistenciji Romkinja lezbejki objavljenog u publikaciji *Džuvljarka* je bila da ojača vidljivost različitosti u romskoj zajednici i LGBTTIQ populaciji, kao i da ukaže na prožimanje diskriminacije na osnovu roda, rase/nacije, klase i seksualne orijentacije.

Radionica namenjena osnaživanju Romkinja drugačije seksualne orijentacije od heteroseksualne

Radionica *Same u tuđem svetu* je bila namenjena osnaživanju žena koje su učestvovala u istraživanju o egzistenciji Romkinja lezbejki, i održana je u Nišu 20. i 21. aprila 2013. Facilitatorke su bile Lepa Mladenović i Vera Kurtić (autorka publikacije *Džuvljarke*).

Radionica namenjena osnaživanju žena drugačije seksualne orijentacije od heteroseksualne sa teritorije grada Niša

Slušam i verujem nežno - Kako razgovarati sa partnerkom ili drugaricom koja je preživela nasilje? je iskustvena radionica, održana u Nišu 1. decembra 2013. i namenjena ženama koje imaju ili su imale partnerku ili prijateljicu u situaciji nasilja. Facitatorka je bila Lepa Mladenović, feministička konsultantkinja za rad sa ženama koje su preživele nasilje.

ZALAGANJE ZA SISTEMSKA REŠENJA PROBLEMA SA KOJIMA SE SUOČAVAJU ROMKINJE U SRBIJI

Kroz ovaj program Ženski prostor nastoji da dâ doprinos uvođenju i implementaciji sistemskih rešenja za unapređivanje položaja Romkinja. U toku 2013. imale smo priliku da sprovedemo niz aktivnosti na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou:

Jačanje kapaciteta romskog ženskog aktivizma na jugu Srbije za unapređivanje zdravlja Romkinja i dostupnosti zdravstvenoj zaštiti

Jug Srbije je suočen sa velikom stopom nezaposlenosti i visokim procentom siromaštva, ali pored toga Romkinje na ovom području imaju probleme i u ostvarivanju prava na zaštitu zdravlja i dobijanju zdravstvene zaštite, usled dodatne diskriminacije, predrasuda, kao i nedostatka informacija vezanih za načine ostvarivanja zdravstvene zaštite. U nekim od opština u južnoj Srbije nema angažovanih zdravstvenih medijatorki, a one su upravo prepoznate kao veoma važne kada je zdravstvena zaštita Romkinja u pitanju. Takođe, vrlo je malo aktivnih organizacija i inicijativa koje se bave poboljšanjem položaja Romkinja uopšte, pa samim tim i poštovanjem prava na zdravstvenu zaštitu.

Namera Ženskog prostora je bila da se podrže nove inicijative, kao i da te inicijative postanu deo Romske ženske mreže koja deluje na čitavoj teritoriji Srbije, i time započnu ili unaprede svoj rad u oblasti zagovaranja unapređivanja zdravlja i zdravstvene zaštite Romkinja na jugu Srbije.

Pored istraživanja sprovedenog u toku 2013. godine povodom problema sa kojima se Romkinje suočavaju u oblasti zdravlja i zdravstvene zaštite, kroz intervju i fokus grupe sa Romkinjama i donosiocima odluka, Ženski prostor je od 22. do 24. novembra organizovao seminar u Vrnjačkoj Banji, pod nazivom *Jačanje kapaciteta za unapređivanje zdravlja Romkinja i pristupa zdravstvenoj zaštiti* za 12 aktivistkinja iz Bujanovca, Vranja, Leskovca, Vlasotinca, Lebane, Prokuplja i Kuršumlije. Teme kojima smo se bavile dale su novi uvid u romski ženski aktivizam, a posebnu pažnju smo obratile na način zagovaranja za sistemski rešenja problema sa kojima se Romkinje susreću, pa tako i rešavanju problema u zdravstvenoj zaštiti i očuvanju zdravlja žena. Takođe, ovo je bila prilika da se bavimo i brigom žena o sebi samima, kako onih sa kojima radimo tako i nas aktivistkinja.

Iako je za neke od novih saradnica ovo bio prvi put da su se susrele sa feminističkim načinom rada, zaključci seminara ukazuju na neophodnost aktivističkog angažovanja samih žena kako bi se došlo do pozitivnih promena. U atmosferi poverenja, solidarnosti i sestrinstva dogovorena je dalja saradnja i neophodni koraci u procesu poboljšanja zdravlja i zdravstvene zaštite Romkinja na jugu Srbije.

Naredni korak organizacije je objavljivanje publikacije o rezultatima istraživanja.

Organizacija Ženski prostor učestvovala u konsultacijama sa Evropskom komisijom u Briselu

Kroz saradnju sa partnerskom organizacijom Kvinna till Kvinna iz Švedske predstavnica Ženskog prostora i Romske ženske mreže je imala priliku da se u Evropskoj komisiji u Briselu susretne sa predstavnicima/cama Odeljenja za proširenje Evropske unije povodom izveštaja o napretku Srbije na putu ka članstvu u Evropskoj uniji. Ženski prostor je Evropskoj komisiji dostavio i pisane komentare o stanju ljudskih prava Romkinja u 2012. i 2013. godini.

Predstavnicima/cama Evropske komisije je i ove godine skrenuta pažnja na propuste Republike Srbije u implementaciji, monitoringu i izveštavanju o usvojenim merama u standardima za ostvarivanje ljudskih prava, ali i u izveštavanju Evropske komisije o položaju žena iz posebno marginalizovanih grupa.

Poseban fokus u komentarima Ženskog prostora ove godine je stavljen na probleme održivosti romskog ženskog aktivizma i autonomiji organizacija i inicijativa koji čine Romsku žensku mrežu. Istaknuti su problemi u saradnji sa institucijama sistema i međunarodnim organizacijama, kao i problem isključenosti romskih i ženskih organizacija u ostvarivanju mogućnosti da budu podržane fondovima Evropske unije.

Učestvovanje u prikupljanju građe, pisanju i predavljanju Alternativnog izveštaja o položaju Romkinja u Srbiji pred CEDAW Komitetom Ujedinjenih nacija u Ženevi

Republika Srbija je 18. jula 2013. godine u Ženevi na 55. zasedanju UN CEDAW Komiteta predstavila Drugi i Treći periodični izveštaj o primeni ove Konvencije. Tom prilikom su članice/ovi delegacije Vlade Republike Srbije izvestili o zakonodavnim i institucionalnim merama preduzetim u Srbiji u cilju unapređenja položaja žena u zemlji.

Kao odgovor na državni izveštaj, Komitetu su dostavljena i četiri izveštaja iz senke koja su sačinile sledeće NVO: Autonomni ženski centar, ASTRA, Žene u Crnom, Labris - organizacija za lezbejska ljudska prava, Glas razlike, Mreže Iz kruga, Praxis i Evropski romski centar (European Roma Right Centre) iz Budimpešte, kao i organizacije i inicijative Romske ženske mreže Srbije.

Ukupno je devet organizacija i inicijativa Romske ženske mreže u protekle dve godine radilo na pripremi Alternativnog izveštaja o položaju Romkinja, i to: Romski ženski centar Bibija - Beograd; Ženski prostor - Niš; Udruženje Romkinja Osvit - Niš; Udruženje Roma Novi Bečej; Romnjako ilo - Zrenjanin; Istraživači Romi - Žabalj; i inicijative Romkinja u Vranju, Pirotu i Bujanovcu, zajedno sa nezavisnom konsultantkinjom Biljanom Branković. Ovaj izveštaj, kroz monitorisanje politika i mera, kao i kroz studije slučaja, analizira oblasti

relevantne za Romkinje (obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvena zaštita, jednakost u bračnom i porodičnom životu, zaštita od diskriminacije i nasilja, politička participacija, položaj višestruko marginalizovanih žena u okviru romske zajednice, adekvatnost postojećih sistemskih rešenja, itd). Članicama/nu Komiteta su u usmenoj izjavi predstavljeni problemi u implementaciji mera koje je Republika Srbija preuzela na sebe u cilju poboljšanja položaja Romkinja, kao i problem učestale marginalizacije romskog ženskog aktivizma, sa fokusom na probleme sa kojima se Romkinje svakoga dana susreću u obrazovanju, zapošljavanju i zaštiti od nasilja.

Jačanje kapaciteta romsko ženskog aktivizma na jugu Srbije za zagovaranje prava Romkinja

Pored predstavljanja izveštaja, ovo je bila prilika i za jačanje kapaciteta romskih ženskih aktivistkinja, te su dve mlade članice Ženskog prostora i Romske ženske mreže dobile priliku da se praktično upoznaju sa procesom javnog zagovaranja na najvišem nivou. Prisustvu na treningu *From global to local*, u organizaciji International Women's Rights Action Watch Asia Pacific (IWRAP) od 5. do 19. jula 2013. i 55. zasedanju CEDAW Komiteta, predhodio je dvodnelni trening za sakupljanje slučajeva kršenja ljudskih prava Romkinja, održan u toku 2011. i 2012. godine.

Slučajevi koje je grupa od 15 mladih aktivistkinja romskih ženskih organizacija i inicijativa prikupila su doprineli pisanju Alternativnog izveštaja o položaju Romkinja u 2013. godini.

Iniciranje Lokalnih akcionih planova za unapređenje položaja Romkinja u Srbiji

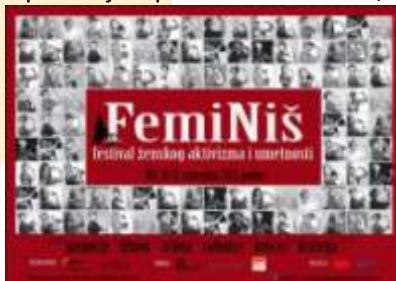
Rad na iniciranju lokalnih akcionih planova za unapređivanje položaja Romkinja je nastavljen i tokom 2013. godine i to u gradovima i opštinama u južnoj Srbiji. Ove aktivnosti su kao rezultat imale uspostavljanje saradnje sa donosiocima odluka u Beloj Palanci i Lebanu, kao i početak izrade dokumenata na kojima se rad nastavlja i u 2014.

Prikupljanje slučajeva diskriminacije

U toku 2013. Ženski prostor je Kancelariji poverenice za ravnopravnost Neveni Petrušić podneo ukupno 4 pritužbe, dok je ukupan broj testiranih slučajeva na diskriminaciju bilo 14. Najviše slučajeva u kojima je ocenjeno da je izvršena diskriminacija se odnose na oblast zapošljavanja, stanovanja, okupljanja i kretanja.

FemiNiš - FESTIVAL ŽENSKOG AKTIVIZMA I UMETNOSTI

U Nišu je od 20. do 22. septembra održan četvrti FemiNiš - festival koji teži dekonstrukciji društvene stvarnosti partijarhata, ali i decentralizaciji samog feminizma. Istorija feminizma na ovim prostorima je dugotrajna i bogata. Nastavljajući kontinuitet ženskog samoorganizovanja i kroz ovaj FemiNiš smo se trudile da ukažemo kako na realnost žena u našem društvu tako i na bogatu feminističku teoriju i vredan ženski aktivizam. Kao i predhodnih godina, na scenu Niša smo dovele aktuelne feminističke sadržaje iz zemlje i regiona, koji su ponuđeni, ne samo našim sugrađankama i sugrađanima već i mnogima van Niša koje/i su došle/i na FemiNiš, i to kroz radionice, razgovore o feminizmu, promocije knjiga, projekcije filmova. Takođe, pripremljen je i angažovni sadržaj za opuštanje: sportstke aktivnosti, žurka, koncert i nezaboravno druženje.

Festival ženskog aktivizma i umetnosti – FemiNiš 2013. organizovale su aktivistkinje Ženskog prostora i Centra za devojke. Ovo je bio i poslednji festival pod tim nazivom jer je sazeo trenutak da proširimo ciljeve festivala i organizujemo više nezavisnih događaja tokom cele godine i na različitim prostorima.

UČEŠĆE U STUDIJSKIM POSETAMA, TRENINZIMA, SEMINARIMA, KONFERENCIJAMA I FESTIVALIMA

Aktivistkinje Ženskog prostora su i u 2013. podržale svojim učešćem i brojne aktivnosti partnerskih, sestrinskih i srodnih organizacija, među kojima bismo izdvojile: aktivnosti Mreže Žena u crnom, studijsko putovanje u Berlin povodom dodele nagrade *Anna Klein* Lepi Mladenović, učešće u P2P treningu u Briselu organizovanim od strane TACSO kancelarije, predstavljanje alternativnog izveštaja „Romkinje progovaraju“ na zasjedanju CEDAW komiteta u Ženevi, PitchWise festival u Sarajevu, Vox Feminae festival u Zagrebu, tribina AFŽ: nasljeđe i granice emancipacije u organizaciji BRID-a, Zagreb itd.

OBJAVLJENE PUBLIKACIJE

Ženska istorija Niša autorke Ane Jovanović, istoričarke, prikazuje zanemareni deo istorije grada Niša, odnosno predstavlja informacije koje smo prikupile i objedinile sa namerom da živote i značaj žena koje su obeležile naš grad, otrgnemo od zaborava i prikažemo u novom ruhu. U publikaciji se nastoje popisati osnovni podaci o dvadeset i tri žene za koje se, za sada, zna da su bile prve u zanimanjima koja nisu sasvim podrazumevana kao „ženska“, i koje su svojim radom i postojanjem doprinele napretku grada. Tekstom je obuhvaćeno i nekoliko učesnica NOB-a. Iz teksta doznajemo na kojim su važnim mestima odlučivanja one bile, i kako su zajedno sa svojim drugovima podnele teret oslobodilačke borbe i obnove zemlje.

Džuvljarke autorke Vere Kurtić otvaraju problem nevidljivosti žena koje su i Romkinje i lezbejke, kojima se negira deo ličnog identiteta i ostvarenih veza i zajednica, kako u okviru romskih, tako i širih društvenih zajednica. Kroz primere egzistencija Romkinja lezbejki, autorka objašnjava terete roda, rase, nacionalne pripadnosti, klase i manjinske seksualne egzistencije i njihovo međusobno ukrštanje kroz diskriminaciju. Tekst je namenjen feminističkom pokretu, romskoj i LGBT aktivističkoj zajednici, kao i svima onima koji se zalažu za zaštitu i ostvarivanje ljudskih prava.

PUBLIKACIJE U PRIPREMI

Monografija o radu Ženskog prostora predstavlja rad organizacije u predhodnih 15 godina postojanja. Ova monografija je pripremljena uz pomoć spoljnih saradnica Sunčice Vučaj i Jelene Višnjić, kao i zapisa aktivistkinja Ženskog prostora u proteklih 15 godina.

Škola sećanja ukazuje na stradanje Roma i Romkinja u Drugom svetskom ratu i kontinuitet stradanja i diskriminacije nakon rata i nastaje u saradnji Foruma za primenjenu istoriju i Ženskog prostora. Prikupljena istorijska građa je dopunjena sećanjima i svedočenjima Roma i Romkinja, a publikaciju pripremaju Milovan Pissari, Veronika Mitro, Ana Jovanović, kao i urednice Rena Readle i Vera Kurtić.

Pravo na zdravlje je pregled stanja ljudskih prava Romkinja u južnoj Srbiji, naročito u oblasti ostvarivanja zdravstvene zaštite i uzroka niskog prosečnog životnog veka. Ova publikacija ima za cilj podizanje vidljivosti problema sa kojima se Romkinje u južnoj Srbiji suočavaju i set preporuka od strane samih žena na terenu, kao i od strane osoba kojima je rešavanje problema u nadležnosti.

Prevod knjige **Seksualna politika mesa** autorke Kerol Dž. Adams, koja će izaći 2014. godine za govorno područje regiona. Ovo važno delo je u skladu sa misijom, ciljevima i politikom rada Ženskog prostora, a čuveni feministički časopis Ms. je napisao sledeće o ovoj knjizi: „*Seksualna politika mesa* nudi

pregled istorijskih, rodni, rasnih i klasnih povezanosti u kulturi koja konzumira meso i pravi veze među prakse klanja i jedenja životinja i održavanja muške dominacije.

PROGRAM ŽENSKOG PROSTORA SU U 2013. SOLIDARNO PODRŽALE/I:

Kvinna till Kvinna, Sweden
Rosa Luxemburg Stiftung, South East Europe
Open Society Institute, Budapest
Fondacija za otvoreno društvo
Rekonstrukcija Ženski fond
International Holocaust Remembrance Alliance
Повереник за заштиту равноправности
Hartefakt Fond
Misija OEBS u Srbiji